

Prof. Dr. JÓZEF KOFFLER (Lwów)

NAUKA HARMONJI.

XXXIV.

(Ciąg dalszy).

O ile między symbolami tonacji nie zachodzi stosunek pokrewieństwa, posługiwać się musimy tonem pośredniczącym, t. zn. tonem pokrewnym w stosunku do obydwóch tonacji. Szukanie tonu pośredniczącego można również zmechanizować za pomocą następujących dwóch tabel:

A

o jednym tonie pośrednim.

1. Tonacje o symbolach odległych o sekundę wielką w górę i w dół łączymy przy pomocy górnej kwinty, jeżeli sekunda się wznosi; zaś dolnej, jeżeli opada n. p. *)

$$C - D = \overset{+}{c} - \overset{+}{d} = \overset{+}{c} - \overset{+}{g} - \overset{+}{g}$$

$$C - B = \overset{+}{c} - \overset{+}{b} = \overset{+}{c} - \overset{+}{f} - \overset{+}{b}$$

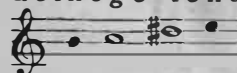
2a. Tonacje odległe o tercję małą w górę i w dół łączymy przy pomocy tonu, który uzupełnia tę tercję na akord durowy lub mollowy, a więc dla tercji: $c - es$ następująco: $c - es - \boxed{g}$

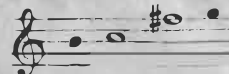
lub \boxed{as} — $c - es$; dla tercji: $c - a$ następująco:

\boxed{f} — $a - c$ lub $a - c - \boxed{e}$. Dla każdej modulacji otrzymujemy więc dwie drogi. (Ogólnie można powiedzieć, że lepszą jest ta, która ma pokrewieństwo kwinty na końcu).

2b. Tonacje odległe o kwintę zwiększoną w górę i w dół łączymy przy pomocy tonu, który uzupełnia tę kwintę na akord zwiększony. A więc $c - gis$ następująco: $c - \boxed{e}$ — gis lub $c - fes$ następująco: \boxed{fes} — \boxed{as} — c .

3. Tonacje odległe o sekundę zwiększoną, kwartę zwiększoną i sekstę zwiększoną w górę i w dół (dla łatwiejszej orientacji nazwijmy je *interwałami skomplikowanymi*) łączymy przy pomocy górnej nuty prowadzącej górnego tonu lub dolnej nuty prowadzącej dolnego tonu. A więc $c - dis$ następująco:

 $c - \boxed{h}$ — dis lub $c - \boxed{e}$ — dis ;

zaś $c - fis$ $c - \boxed{h}$ — fis lub

$c - \boxed{g}$ — fis ; wreszcie $c - ais$ a więc $c - \boxed{h}$ — ais .

8

B

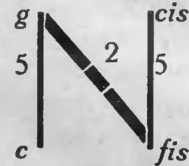
o dwóch tonach pośrednich.

1. Tonacje o symbolach enharmonicznie identycznych łączymy wznosząc się tercjami

*) Nie podaję wszystkich możliwości, bo przejdziemy je w dalszym ciągu przy systematycznym modulowaniu. Z tego samego powodu nie dajemy dziś przykładów nutowych.

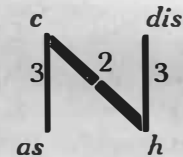
wielkimi do tonu z #, opadając do tonu z b. Np. $des - cis$ następująco: $des - \boxed{f} - \boxed{a} - cis$ zaś $cis - des$ następująco: $cis - \boxed{a} - \boxed{f} - des$.

6 2a. Tonacje odległe o ton chromatyczny w górę i w dół przy pomocy wielkiej litery N

Dla tonów chromatycznych wznoszących wznosimy się, dla opadających opadać.

4 2b. Tonacje o symbolach odległych o kwartę podwójnie zwiększoną łączymy również przy pomocy podobnego rysunku, tylko że boczne ściany są tercjami

5 3. Tonacje odległe o tercję zwiększoną, prymę podwójnie zwiększoną i kwintę podwójnie zwiększoną w górę i w dół (t. zw. *interwały bardzo skomplikowane*) łączymy przy pomocy górnej nuty prowadzącej górnego i dolnej prowadzącej dolnego tonu. A więc

dla $as - cis$ będzie $as - \boxed{g} - \boxed{d} - cis$;

„ $as - ais$ „ $as - \boxed{g} - \boxed{h} - ais$;

„ $as - eis$ „ $as - \boxed{g} - \boxed{fis} - \boxed{eis}$

Nim przejdziemy do systematycznego modulowania należy sobie przyswoić tabelę kadencji, które należy umieszczać przed ostatnim tonem formuły.

1. Jeżeli przedostatni akord jest S następuje: $S \mid D_4^6 \frac{5}{3} \mid T \mid \mid$ lub $S \mid \Pi^7 \mid D_4^6 \frac{5}{3} \mid T \mid \mid$ *)

2. Jeżeli przedostatni akord jest VI następuje: $VI \mid S \mid D_4^6 \frac{5}{3} \mid T \mid \mid$ lub $VI \mid S \mid \Pi^7 \mid D_4^6 \frac{5}{3} \mid T \mid \mid$

3. Jeżeli przedostatni akord jest D następuje kadencja zwodnicza.

4. Jeżeli przedostatni akord jest III następuje: $III \mid VI \mid S \mid D_4^6 \frac{5}{3} \mid T \mid \mid$ lub $III \mid \frac{S}{II_6} \mid D_4^6 \frac{5}{3} \mid T \mid \mid$

5. Jeżeli w mollowych tonacjach przedostatni akord jest naturalną (mollową) D następuje: III i kadencja jak pod 4.

*) Wybór kadencji zależy jak widać od części taktu na jakiej się pojawia ten przedostatni akord (w tym wypadku 5); chodzi o to, by D_4^6 był zawsze na mocnej części taktu.